



ארגון רבני צהר

# הגדה שש פסח

[www.tzohar.org.il](http://www.tzohar.org.il)



# קִדְשׁ

תחילתו של ליל הסדר היא במזיגת הכוס הראשונה מתוך ארבעת הכוסות שנשתה במהלך הערב. ממלאים את הכוסות של כל המסובים לשולחן, כשעורך הסדר אומר על הכוס שלו את הקידוש. במהלך הקידוש כולם עומדים ומיד בסיומו מתיישבים ואז שותים. יש לשתות את רוב הכוס לאחר הקידוש בהסבה, כלומר בהטיית הגוף שמאלה, שכן כך היא דרך החירות.

**למה מסבים ולא יושבים?** - עד כמה שהדבר נשמע מוזר, מקור המנהג להסב לשמאל בשולחן הסדר נעוץ בימי קדם, בהם עשירים ומלכים לא היו מסבים לשולחן, כי אם שוכבים בזמן האוכל על גבי מטה כשהם נשענים על הצד השמאלי על גבי כריות (הסבה לצד ההפוך מסוכנת שמא יקדים קנה לוושט ויחנק), והמאכלים היו מובאים אליהם על שולחנות נמוכים וניידים מעץ או משיש. זהו המקור למנהג חז"ל שקובע כי בליל הסדר חייב לנהוג כל אדם בדרך חירות ובין השאר להסב ולא סתם לשבת.

**ארבע הכוסות** - בתורה מוזכרות ארבע לשונות - פעלים שנאמרו בתורה בהקשר לגאולת ישראל וכל אחד מהן מתארת שלב אחר ביציאתם של ישראל מעבדות לחירות. ארבע לשונות הגאולה הן: והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי. בלשון הפסוקים: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבודתם; וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלוהים" (שמות ו' פסוקים ו-ז)

# סדר

## סְבִירֵי מְרָנִי וְרַבְּנֵי וְרַבּוֹתֵי

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.  
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בְּשֶׁבֶת: שְׁבֹתוֹת לְמִנוּחָה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׂוֹן, אֶת יוֹם (הַשְּׁבֵת הַזֶּה וְאֵת יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, זְמַן חֵרוּתֵנוּ (בְּאַהֲבָה), מִקְרָא קֹדֶשׁ, זְכָר לִיְצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחֵרֶת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים, (וְשֶׁבֶת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן), בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׂוֹן הִנַּחֲלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִקְדֵּשׁ (הַשְּׁבֵת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.  
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה.

# וּרְחִץ

אחרי הקידוש ניגש עורך הסדר ונוטל את ידיו אך איננו מברך על נטילה זו. (נטילה עם ברכה נעשית לפני אכילת לחם או מצה, אולם בשלב זה של הסדר לא ניגשים לסעודה אלא לאכילת ירק - הכרפס שעליו אין בדרך כלל נטילת ידיים. הסיבה שבגללה הערב כן נוטלים ידיים לפני אכילת הירק היא בכדי לשנות מן המנהג הרגיל ובכך לעורר את תשומת לב הילדים לערב המיוחד שנחוג הלילה כפי שהדבר בא לידי ביטוי בקושיות של 'מה נשתנה' שיבואו בהמשך).



לוקחים ירק (בדרך כלל תפוח אדמה) וטובלים חתיכה קטנה ממנו במי מלח. על אכילה זו מברכים:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הָאֲדָמָה.**

## הסימנים

**כַּרְפֵס** - כרפס הוא שם כללי לירק וחכמים מצאו רמז במילה כרפס. לצורת השיעבוד (המילה כרפס בהיפוך אותיות מכילה את המילה "פרך" - רמז לעבודת הפרך שעבדו אבותינו במצרים).

**חזרת** - החזרת היא למעשה אותו ירק כמו מרור ומשתמשים לשניהם באותו הירק. בקהילות אשכנז התקבע המנהג לקחת לחזרת שורש (חריין), אך במקור מדובר בחסה. החסה המוכרת לנו כיום לא הייתה החסה של ימי קדם, והגמרא בירושלמי במסכת פסחים תומכת בכך כשהיא מספרת שלחסה הקדומה היה טעם מתוק בתחילת לעיסתה אך לבסוף היא הייתה מקבלת טעם מר בפה. וכך מסבירה הגמרא את טעם אכילת החזרת (חסה) בליל הסדר: "מה חזרת (חסה) תחילתה מתוק וסופה מר - כך עשו המצריים לאבותינו במצרים: בתחילה "במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך" ואחר כך "וימררו את חייהם בעבודה קשה, בחומר ובלבנים".

**ביצה** - כשהיה בית-המקדש קיים היו מביאים לירושלים יחד עם קרבן הפסח גם קרבן חגיגה. את בשר קרבן החגיגה היו אוכלים לפני קרבן פסח. היום אנו מניחים בקערה ביצה מבושלת, זכר לקרבן החגיגה. יש נוהגים שלא לאכול את הזרוע ואת הביצה עד למחרת ה"סדר"; לפי מנהג אחר אוכל עורך הסדר את הביצה שבקערה בליל הסדר או למחרת היום.

**הזרוע** - בעת שביית-המקדש היה קיים היה קרבן פסח חובה על כל משפחה. כיום, כשביית-המקדש עוד לא נבנה, איננו מקריבים קרבן פסח, אך אנו שמים בקערה את ה"זרוע" כזכר לדבר "זרוע" משתמשים בשוק של כבש, או כנף של עוף כשהיא צלויה. ה"זרוע" מסמלת גם את "הזרוע הנטויה" של אלוהים שבה הוציאנו ממצרים.

**החרוסת** - החרוסת נעשית ממיני פירות רבים; שמכולם מתקבל מאכל המזכיר את הטיט והלבנים שבהם העבירו את בני ישראל. וכך כתוב במדרש: "למה נקרא שמה חרוסת? שדומה לטיט של לבנה שהיא מעשה חרסית". יש שדואגים שצבע החרוסת יהיה אפור בכדי שיוכיח את הטיט ולשם כך הם מוסיפים זנגביל וקינמון. בתערובת הזו שמים גם יין אדום - זכר לדם מילה, לדם פסח ולדם התינוקות שנשחטו במצרים.

**מרור** - ראה ערך "חזרת". אכילת המרור מסמלת את הפסוק שבו נאמר על המצרים "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים".

**דיין** - למעט הזרוע שבצלחת הסדר, כל הסימנים מבטאים את השעבוד, הסבל והמרורים שהיו מנת חלקם של בני ישראל במצרים. מדוע לדעתכם הסימנים מדגישים יותר את הסבל ולא את ההצלחה? נקודה למחשבה: לעומת הסימנים בקערה ישנם מעשים אחרים המסמלים דווקא חופש וחירות כמו ההסבה, ארבעת הכוסות ודברי השבח שבהגדה.

# יחץ

לוקחים את המצה האמצעית מתוך שלושת המצות שנמצאות אצל עורך הסדר וחוצים אותה לשניים. את החצי הקטן מחזירים אל בין שתי המצות השלמות. החצי הגדול של המצה מכונה "אפיקומן" והוא יאכל לקראת סוף הסדר. בינתיים, מניח עורך הסדר את ה"אפיקומן" במקום שמור (זוהי ההזדמנות לכל מי שתכנן לגנוב את ה"אפיקומן" לפעול בנושא).



**האפיקומן** - האפיקומן ידוע בעיקר משום שהילדים נהגו להחביא ולדרוש דרישות שונות ומשונות בכדי למסרו חזרה לידי של עורך הסדר האמת היא, כי מצד הדין לא רק שאין חובה "לגנוב" את האפיקומן, אלא מדובר בעוד סוג של פטנט שנועד לאתגר ולמתוח את הילדים בכדי להשאיר אותם ערים במהלך כל הסדר המילה "אפיקומן" באה מארמית ופירושה "להוציא דברים" (אפיקומן) ומשמעה להוציא מיני מתיקה (קינוחים) בסוף הסעודה. אפיקומן מקביל מבחינה זו למונח קינוח. מטרת אכילת האפיקומן בסוף הסעודה היא להותיר את טעם המצה בפינו. נוהגים שלא לאכול שום דבר נוסף לאחר האפיקומן.

**המנוח** - ההגדה עברה במהלך ההיסטוריה גלגולים רבים. החלוקה של ההגדה מיוחסת לרש"י (ר' שלמה יצחקי, צרפת 1105-1040) כשהטקסט עצמו מורכב מקובץ של ברכות, תפילות, מדרשים, פסוקים ומומורים, שלמעשה "בונים" את ליל הסדר חוקרים מצאו כי ישנם נוסחים שונים להגדות ממקומות שונים בעולם. חלק מהעניין קשור לכך שהגדות קבלו מאפיינים הקשורים למקום ולתקופה שבה הן הודפסו.



# מגיד

זהו החלק המרכזי של הערב והוא מורכב מקריאת ההגדה העוסקת בסיפור השעבוד, יציאת מצרים ובהיסטוריה של עם ישראל במהלך הדורות. לפני קריאת ההגדה נסיר את הכיסוי שעל שלושת המצות ונגלה אותן. עורך הסדר יגביה את הקערה ובה הסימנים ויאמר בקול רם:

**הָא לַחְמַא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהָתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכָפִין יִיתִי וַיִּיכַל, כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְּׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְּׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין.**

**הא לחמא עניא** - תרגום: "זהו לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים. כל הרעב יבוא ויאכל. כל הצריך יבוא ויעשה קרבן פסח. השנה אנחנו כאן (הכוונה למי שנמצא בגלות) לשנה הבאה בארץ ישראל. השנה אנו עבדים (נתונים לשלטון זר בגלות) לשנה הבאה נהיה בני חורין (בארץ ישראל).  
**דיון** - ניתן לעורר דיון מסביב לשולחן עם הילדים על השאלה מדוע נקראת המצה לחם עוני. כדאי לעורר את תשומת לב הילדים לעובדה שבהגדה נאמר כי הסיבה לאכילת מצות היא משום שבצקם של היוצאים ממצרים לא הספיק להחמיץ כי הם גורשו ממצרים ולכן הם אפו מצות. אם כך, מדוע לא מכונה המצה "לחם זריזות" או "לחם במהירות"? ניתן לקחת את הדיון לשאלה האם עניות היא רק עניין לרכוש או כסף או שאולי עבודת ושליטת החירות הפיסית והמחשבתית הם גם סוג של עניות?

נסיר את הקערה מהשולחן, ונמזוג לכולם כוס שנייה, אך לא שותים אותה עדיין.

מה נשתנה הוא אחד הסמלים של ליל הסדר השאלות של מה נשתנה מצביעות על השינויים שבלילה זה לעומת שאר הלילות. השינויים הללו נועדו לעורר את הילדים ולפתח בהם סקרנות ומתוך כך לספר להם

אחד מהילדים ישאל את ארבעת הקושיות "מה נשתנה":

## מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה - פלו מצה!

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות - הלילה הזה מרור!

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת - הלילה הזה שתי פעמים!

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין - הלילה הזה פלנו מסבין!

נחזיר את הקערה לשולחן הסדר וניגש לאמירת ההגדה.

המצות ישארו גלויות בשעת קריאת ההגדה.



למה בליל הסדר לפעמים טכסים ולפעמים מגלים את המשותף? - במהלך חציו הראשון של הסדר, ואם לדייק יותר: עד לנטילת הידיים ואכילת המצה, מגלים ומכסים חליפות את המצות בכל פעם שאנו מגביהים בידינו את כוס היין. הסיבה לכך היא אותה סיבה שבגללה נוהגים לכסות בשבת את החלות עד לאחר הקידוש. מבחינת ההלכה הלחם נחשב לנעלה יותר מן היין ולכן הוא קודם ליין בברכה. כיוון החלות בשבת לפני ובמהלך הקידוש נועד להסתיר את הלחם כל עוד אנו מקדשים על היין. מאותה סיבה אנו מכסים את המצות כל אימת שאנו מגביהים את כוס היין בידינו. בכוס השלישית והרביעית של ליל הסדר כבר אין צורך לכסות את המצות, שכן כבר ברכנו עליהן ואכלנו מהן במהלך הסעודה.

ר' עקיבא ובני ברק - דמותו של ר' עקיבא היא דמות ידועה ומפורסמת. סיפור חייו מוכר לנו מסיפורי ילדותו ועד לסיפורים על הקרבת חייו לתורה ואהבתו לרחל אשתו שבגללה הלך ללמוד תורה שנים עשרה שנה (ואחר כך שנים עשרה שנה נוספות). מקום מושבו של ר' עקיבא על פי הגמרא במסכת סנהדרין היה בני ברק. מכאן שבסיפור המובא בהגדה כל החכמים למעשה התארחו אצל ר' עקיבא.

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו פלנו חכמים, פלנו נבונים, פלנו זקנים, פלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא: שנאמר, למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הלילות. וחכמים אומרים: ימי חייך - העולם הזה, כל ימי חייך - להביא לימות המשיח.

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.



**ארבעת הבנים** - ארבעת הבנים מסמלים ארבע דמויות בעלות יחס וגישה שונים כלפי המסורת. ארבעת הבנים מייצגים תכונות טובות יותר וטובות פחות הקיימות בכל אדם ואדם. בעוד שהבן החכם מסמל מעורבות ושותפות, הבן הרשע מסמל ציניות, ריחוק ולעג. הבן התם מסמל נאיביות ותלישות ואילו הבן שאינו יודע לשאול הוא סמל האדישות. בכל אחד מאיתנו קיים מצד אחד הציניקן והטיפוס הנאיבי מאידך. כולנו מבקשים מידי פעם "להתנתק" ולעיתים אנו נתקפים בפרץ אידיאולוגי המחליץ אותנו ולו לשעה קלה מהאדישות. סיפור הבנים קורא לנו להכיר בתכונות שלנו ולשאול את השאלות הנכונות ואגב כך להגיע למעורבות בכל תחום בחיים. מבחינה זו, ליל הסדר הוא התשתית להכרת הזהות הלאומית שלנו כעם וכיהודים בכלל.

**חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם? ואף אתה אומר לו פהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.**

**רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקרה. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.**

**תם מה הוא אומר? מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים.**

**ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנה ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.**

יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יי אלהי ישראל: בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן לי יצחק את יעקב ואת עשו. ואתן לעשו את הר שער לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים.

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ, לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר



לְאַבְרָם, יָדַע תִּדְעַתְּ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעִבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע  
מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנֹכִי וְאַחֲרָי כִּן יֵצְאוּ בְרִכְשׁ גָּדוֹל.

נכסה את המצות וכל המסובים יגביהו את כוס היין המלאה שלפניהם ויאמרו (או ישירו):

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ! שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבָכָל  
דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.

וזיא שעמדה לאבותינו ולנו שבכל דור עומדים עלינו לכלותנו - כוח הישרדותו של העם היהודי מעלה את השאלה מיהו יהודי? סופרים, פילוסופים והוגי עולם בכל הדורות דנו בשאלה רבות בעיקר על רקע סוד נצחיותו של העם היהודי והעובדה שלמרות כל המאמצים והניסיונות לכלותו הוא ממשיך ומתקיים. הסופר הרוסי לב טולסטוי כתב על היהודי: "שליטי עולם וכל העמים העליבוהו ודיכאוהו וגירשוהו ורמסוהו, רדפוהו, שרפוהו והטביעוהו, והוא, על אפם והמתם, ממשיך לחיות ולהתקיים. מה זה יהודי? - שלעולם לא הצליחו לפתותו בשום פיתויים שבעולם, שמדכאו ורודפו הציעו לו רק להתכחש לדתו ולנטוש את אמונת אבותיו. יהודי - הינו סמל הנצח, הוא זה שלא יכלו להשמידו, לא טבח ולא עינויים. אש וחרב האינקוויזיציה לא הצליחו להכחידו. הוא אשר ראשון בישר דבר אלוהים, הוא אשר זמן רב כל כך שמר על הנבואה ומסרה לאנושות כולה. עם כזה איננו יכול להיעלם". הפילוסוף הצרפתי ז'אן פול סארטר אמר אף הוא דברים דומים כשקבע כי "איני יכול לשפוט את העם היהודי על פי הכללים המקובלים של ההיסטוריה האנושית, העם היהודי הוא משהו מעבר לזמן. קיומו של העם היהודי אינו כמו הקיום של כל עם אחר וזהו עובדה, הנחת יסוד". גם הסופר האמריקני מרק טווין עמד על קיומו יוצא הדופן של העם היהודי והישרדותו המנוגדת לטבע ולכל הגיון קיים. בכתביו הוא מציין עמים שונים כמו המצרים, הבבלים, הפרסים, היוונים והרומאים שכולם עלו ומלאו את העולם בשאון הדר ויפעה ולמרות זאת כשהעם הזוהר הם שקעו, נבלו ועברו מן העולם. "כל העמים הללו", כתב טווין, "עוררו רעש עצום ונעלמו. עמים אחרים הופיעו, נשאו ברמה את לפידם לזמן מה, אך הוא נשרף באש של עצמו, ועתה הם יושבים בצל או אבדו בכל. היהודי ראה את כולם, הביס את כולם והוא היום מה שהיה מאז ומעולם. אינו מראה סימני שקיעה, לא תשישות של זקנה, אין האטה בכישוריו וערנותו לא קתה. כולם בני תמונה בעולם מלבד היהודים. כל הכוחות חולפים, אך הוא נשאר מהו סוד נצחיותו?"

מניחים את הכוסות המלאות (לא שותים את היין) חזרה על השולחן ומגלים את המצות, וחוזרים לקרוא את ההגדה.

**צֵא וּלְמַד מֶה בְּקֶשׁ לָבוֹן הָאֶרְמִי לַעֲשׂוֹת לַיַּעֲקֹב אָבִינוּ. שְׁפַרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹא עַל  
הַזְּכָרִים וְלָבוֹן בְּקֶשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שְׁנֵאמַר: אֶרְמִי אֲבִד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגַּר שָׁם  
בְּמֵתֵי מֵעֵט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל, עָצוּם וָרַב.**

**וַיֵּרֶד מִצְרַיִם - אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר.**

**וַיִּגַּר שָׁם - מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יֵרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהַשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֲלֵא לְגוֹר שָׁם,  
שְׁנֵאמַר: וַיֹּאמְרוּ אֵל פִּרְעֹה, לָגוֹר בְּאֶרֶץ בְּאֵנוּ, כִּי אֵין מְרַעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ,  
כִּי כָבֵד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן.**

**בְּמֵתֵי מֵעֵט - כְּמָה שְׁנֵאמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם, וְעַתָּה שְׁמֶךָ יִי  
אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרַב.**

**וַיְהִי שָׁם לְגוֹי - מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם.**

**גָּדוֹל, עָצוּם - כְּמָה שְׁנֵאמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצִמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד,  
וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם.**

**וָרַב - כְּמָה שְׁנֵאמַר: רַבָּה כְּצִמְחַת הַשֶּׁדֶה נִתְתִּיךָ, וַתִּרְבֵּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי  
בְּעַדֵי עַדֵיִם, שְׁדִים נָכְנוּ וַשְׁעָרֶיךָ צִמְחָ, וְאַתָּה עָרַם וְעָרִיָה. וְאַעֲבֹר עָלֶיךָ וְאַרְאֶיךָ**

מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיוֹ, וְאָמַר לָךְ בְּדַמְיוֹ חַיִּי, וְאָמַר לָךְ בְּדַמְיוֹ חַיִּי.  
וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה.  
וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי  
תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ.  
וַיַּעֲנוּנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם. וַיִּבֶן עָרֵי  
מִסְכָּנוֹת לַפְּרָעָה. אֶת פֶּתַם וְאֶת רַעֲמֶסֶס.

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם  
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּפְּרָדִי.

וַנִּצְעַק אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוֹ,  
וַיִּרְא אֶת עֲנִינוֹ וְאֶת עֲמֻלְנוֹ וְאֶת לַחֲצֹנוֹ.

וַנִּצְעַק אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם  
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעַקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל  
הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.

וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוֹ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכּוֹר  
אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב.

וַיִּרְא אֶת עֲנִינוֹ - זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אָרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי  
יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים.

וְאֶת עֲמֻלְנוֹ - אֵלּוּ הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל  
הַבַּת תַּחֲיוֹן.

וְאֶת לַחֲצֹנוֹ - זֶה הַדְּחָק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים  
אֹתָם.

וַיּוֹצֵאנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבַמָּרָא גָדֹל, וּבַאֲתוֹת וּבַמִּפְתִּים.  
וַיּוֹצֵאנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מְלֶאךָ, וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ,  
אֲלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצֻמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעִבְרָתִי בְּאָרֶץ מִצְרַיִם  
בְּלִילָה הַזֹּה, וְהַפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאָרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל אֱלֹהֵי  
מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי יְיָ.

וְעִבְרָתִי בְּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה - אֲנִי וְלֹא מְלֶאךָ

וְהַפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאָרֶץ מִצְרַיִם - אֲנִי וְלֹא שָׂרָף

וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים - אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ.

אֲנִי יְיָ - אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר

בְּיַד חֲזָקָה - זוֹ הַדְּבָר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה יַד יְיָ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, בַּסּוּסִים,







בְּחִמְרִים, בְּגִמְלִים, בְּבִקְרָ וּבִצְאֵן, דָּבָר כְּבֹד מְאֹד.  
 וּבִזְרַע נְטוּיָה - זוּ הַחֶרֶב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ, נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם.  
 וּבְמִרְא גָדֹל - זוּ גְלוּי שְׂכִינָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: אִו הִנְסָה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת לֹו גּוֹי  
 מִקְרָב גּוֹי בְּמִסֹּת בְּאִתּוֹת וּבְמוֹפְתִים, וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה, וּבְמוֹרָאִים  
 גְּדֹלִים, כָּכֵל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ.  
 וּבְאִתּוֹת - זֶה הַמְּטָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת הַמְּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ  
 אֵת הָאִתּוֹת.  
 וּבְמוֹפְתִים - זֶה הַדָּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

נטבול את האצבע בכוס היין ונסיף לתוך צלחת מן הכוס שלוש פעמים כנגד המילים הבאות:

## דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן.

דָּבָר אַחֲרֵי: בְּיָד חֲזָקָה - שְׂתִים, וּבִזְרַע נְטוּיָה - שְׂתִים, וּבְמִרְא גָדֹל - שְׂתִים, וּבְאִתּוֹת  
 - שְׂתִים, וּבְמוֹפְתִים - שְׂתִים. אֵלוֹ עֲשֶׂר מְכוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם  
 בְּמִצְרַיִם, וְאֵלוֹ הֵן:

גם כאן מטיפים מן הכוס עשר פעמים כנגד עשר המכות:

**מכות מצרים: דיון** - מעבר להטפות היין וההתפלמוסיות בשאלה כמה מכות בדיוק קיבלו המצרים ואיפה, אפשר לנצל את ההזדמנות לחידון קטן לילדים ולנסות לראות מי זוכר את שמות המכות בעל פה ולפי הסדר? מה המשמעות של ראשי התיבות של רבי יהודה (דצ"ך עד"ש באח"ב). מה ההבדל בין ערוב לדבר? (גם בערוב וגם בדבר הנפגעים הם בעלי החיים. ההבדל הוא שערוב הם חיות הטורפות את בעלי החיים, בעוד שהדבר היא מגפה קטלנית שהורגת אותם).

דָּם  
 אֶפְרַיִם  
 כְּנִים  
 עָרוֹב  
 דָּבָר  
 שְׁחִין  
 בָּרָד  
 אֲרָבָה  
 חֲשׂוֹךְ  
 מִפֶּת בְּכוֹרוֹת



רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:  
דצ"ך עד"ש באח"ב.

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר? וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יי במצרים, וייראו העם את יי, ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשר מכות. אמור מעתה: במצרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות.

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה - אחת, וזעם - שתיים, וצרה - שלש, משלחת מלאכי רעים - ארבע. אמור מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שתיים, וזעם - שלש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות.

## כמה מעלות טובות למקום עלינו!

- דַּיִנוּ. אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים,
- דַּיִנוּ. אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם,
- דַּיִנוּ. אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם,
- דַּיִנוּ. אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם,
- דַּיִנוּ. אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים,
- דַּיִנוּ. אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה,
- דַּיִנוּ. אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרנו בתוכו,
- דַּיִנוּ. אלו שקע צרנו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה,
- דַּיִנוּ. אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן,
- דַּיִנוּ. אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת,



דייננו  
דייננו  
דייננו  
דייננו

אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני,  
אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה,  
אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל,  
אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה,

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את היס, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וספק צרפנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור.

הזרוע שבקערת הסדר היא לזכר קורבן הפסח. כעת לפנינו קריאת קטע ההגדה על קרבן הפסח. מראים באצבע על הזרוע המונחת בקערה.

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קיים, על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: ואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים, ואת בתינו הציל, ויקד העם וישתחוו.

עורך הסדר מראה את המצות ליושבי השולחן ואומר:

מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם, שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם.

עורך הסדר מצביע על המרור שבקערה ואומר:

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר: וימררו את חיייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו

בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלֶּא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר: וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.

עורך הסדר מכסה את המצות, המסובים מגביהים את כוסות היין עד שמגיעים למילה "הללויה".

לְפִיכָף אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדָּה לְבָרוּךְ, לְעֵלֶה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִיִּים הָאֵלֹהִים: הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת מִיַּגְוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגָאֵלָה. וְנֵאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה: הַלְלוּיָהּ.

מניחים את הכוס חזרה ולא שותים אותה עדיין.

הַלְלוּ יְיָ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה. יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְזַרְח שְׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה. רַם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי פִיהוּהָ אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשַׁבַּח. הַמְּשִׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבְּנִים שִׁמְחָה הַלְלוּ יְיָ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזָא. הִיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו. הֵיִם רָאָה וַיִּנָּס הִירְדָן יִסָּב לְאַחֹרֵי הַהָרִים רִקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי צֹאן. מַה לָּךְ הֵיִם כִּי תִגּוֹס הִירְדָן תִּסָּב לְאַחֹרֵי הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי צֹאן. מִלְפָּנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אָרֶץ מִלְפָּנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהֶפְכִי הַצּוֹר אַגָּם מִיָּם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִיָּם

שוב מגביהים את כוסות היין עד המילים "גאל ישראל".

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעָנוּ לְלִילָה הַזֶּה לְאָכֹל בּוֹ מִצָּה וּמְרוֹר. כִּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׁמֵחִים בְּבִנְיָן עִירָךְ וְשָׁשִׁים בְּעֲבוֹדָתְךָ. וְנֵאכֹל שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

ושותים כוס שניה בהסבה.



# רחץ

ניגש ליטול ידיים ומברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

## מוציא, מצה

ניקח את שלושת המצות - את שתי המצות השלמות וביניהן החצויה - נגביה אותן ונברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.  
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.

עורך הסדר בוצע לעצמו ולכל אחד מהמסובים סביב השולחן חלק מהמצה העליונה וחלק מהמצה החצויה, טובל אותן במלח, והמסובים אוכלים את שני החלקים בהסבה.

**המצות** - אכילת המצה היא אחת משתי המצוות העיקריות של ליל הסדר (לספר ביציאת מצרים ולאכול מצה). זוהי המצווה העיקרית שבשלה מכונה פסח "חג המצות". הטעם לאכילת המצה נעוץ בעובדה ההיסטורית כי בני ישראל בצאתם ממצרים לאחר שגורשו, לא הספיקו בצקם להחמיץ והם אפו אותו כמצות. המצות נותרו הסמל המרכזי של פסח ואכילתה היא מצווה מפורשת מהתורה.

## מרור

כל אחד מן היושבים לוקח לעצמו מה טובל בחרוסת. מיד לאחר מכן מברכים על המרור ואוכלים בלי להסב. (המרור מסמל את מרירות השעבוד ולכן אין לאוכלו בדרך חירות) ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר.

**מרור וחרוסת** - למרות מתיקותה הרבה, החרוסת מסמלת את השעבוד לא פחות מהסימנים האחרים. את המרור נוהגים לאכול יחד עם החרוסת בכדי לסמל את ריבוי צרות השעבוד. הטבילה בחרוסת היא בכדי להפיג את המרירות, וכדי לזכור שאחרי השעבוד באה הגאולה, וכן לרמוז שגם אחרי הגלות הזאת תבוא הגאולה.

# כּוֹרֵךְ

כעת עורך הסדר מחלק לכולם חלק מהמצהה השלישית יחד עם המרורה. המצהה והמרור נאכלים יחד בהסבה אך ללא ברכה. לפני האכילה אומרים:

זָכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהִלָּל. בֵּן עֲשָׂה הִלָּל בְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קָיָם: הִיָּה כּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד, לְקָיָם מָה שֶׁנֶּאֱמַר: עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלֶהוּ.

## שֵׁלַחן עוֹרֵךְ

בשלב זה עוברים לסעודת החג. את סעודת החג נוהג לפתוח באכילת ביצה טבולה במי מלח (הביצה מסמלת את קרבן החגיגה שהיה מוקרב בבית המקדש).

## צָפוֹן

לאחר הסעודה, אוכלים ממצת האפיקומן. האפיקומן נאכל כזכר לקרבן הפסח ולכן הוא גם צריך להיאכל לפני חצות.

## בְּרָךְ

נמזוג כוס שלישית, לא נשתה אותה עדיין ונברך את ברכת המזון:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוֹב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הִיָּינוּ כְּחִלְמִים. אָז יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזַי יֵאָמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי. הַגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הִיָּינוּ שְׂמֵחִים. שׁוֹבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפִיקִים בְּנֶגֶב. הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ. הַלֹּחֵף יִלֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשָּׁף הַזֶּרַע בֵּא יָבוֹא בְּרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֹתָיו.

אם יש שלושה שאכלו יחד מקדימים לברכת המזון "זימון":  
ה"מזמן" את האחרים לברכה ואומר:

רַבּוֹתֵי, נְבָרְךְ!

עונים לו האחרים:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבָרְךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

המזמן אומר:

בְּרִשׁוֹת מְרַנֵּן וְרַבֵּנָן וְרַבּוֹתֵי, נְבָרְךְ (בעשרה: אֵלֵהֵינוּ) שְׂאָכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ.



ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

המזמן חוזר ואומר:

ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

וניגשים לברכת המזון עצמה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, הזן את העולם כּלו בטובו בּחן בּחסד ובּרחמים, הוא נתן לַחם לְכֹל-בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד, ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד, בעבור שמו הגדול, כי הוא אל זן ומפּרנס לַכֹּל, ומטיב לַכֹּל ומכין מזון לְכֹל-בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא בְּרוּךְ אַתָּה יי הזן את הַכֹּל.

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ועל חקיך שהודעתנו, ועל חיים חן וחסד שחוננתנו, ועל אכילת מזון שאתה זן ומפּרנס אותנו תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

ועל הכל יי אלהינו אֲנַחְנו מודים לך ומברכים אותך, יתברך שמוּ בפי כל חי תמיד לעולם ועד, בכתוב: "ואכלת ושבעת, וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". ברוך אתה יי, על הארץ ועל המזון.

רחם נא יי אלהינו על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמוּ עלינו. אלהינו, אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו וכלכלנו והרויחנו, והרוח לנו יי אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יי אלהינו, לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם, כי אם לידי המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שלא יבוש ולא נפלים לעולם ועד.

## בשבת מוסיפין:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך. וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יי אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל

הִישׁוּעוֹת וּבִעַל הַנְּחָמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ, וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע, וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר זְכוּרֵינוּ וְיִפְקְדוּנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קֹדֶשׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלְטָה, לְטוֹבָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה.

זָכְרָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקַדְנוּ בּוֹ לְבִרְכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים נוֹסַח סִפְרָד: טוֹבִים; וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּן, וְרַחֲמֵי עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וּבִגְוַה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם.  
(בלחש: אָמֵן)

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל אֲבִינוּ, מִלְּפָנֶיךָ אֲדִירָנוּ, בּוֹרְאָנוּ, גָּאֻלְנוּ, יוֹצְרָנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל, הַמְּלֶכֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכֹל, שֶׁכָּל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַטִּיב, הוּא מְטִיב, הוּא יִטִּיב לָנוּ. הוּא גְּמָלְנוּ הוּא גּוֹמְלֵנוּ הוּא יְגַמְלֵנוּ לַעֲדָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה, בְּרַכָּה וְיְשׁוּעָה נְחָמָה פְּרִנְסָה וּכְלָפָלָה, וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב; וּמִכָּל טוֹב לְעוֹלָם עַל יַחְסָרָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֵד.

הַרְחַמֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דְּוֹרִים, וְיִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְעֵד וּלְנֶצַח נְצַחִים, וְיִתְהַדָּר בְּנוֹ לְעֵד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרִנְסֵנוּ בְּכָבוֹד.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבֹּר עָלֵנוּ מֵעַל צוּאֲרָנוּ, וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרֻבָּה בְּבֵית הַזֶּה, וְעַל שְׁלַחן זֶה שֶׁאֲכָלְנוּ עָלָיו.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זָכוֹר לְטוֹב, וְיִבְשֶׁר לָנוּ בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וּנְחָמוֹת.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֶךְ אֶת (אָבִי מוֹרִי) בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה, וְאֶת (אִמִּי מוֹרֶתִי) בְּעַלֹת הַבַּיִת הַזֶּה, אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זְרַעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם, אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַכְנוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב "בְּכָל" - "מִכָּל" - "כָּל" - כִּן יְבָרֶךְ אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה. וְנֹאמַר: "אָמֵן".

בְּמָרוֹם יִלְמְדוּ עָלֵיהֶם וְעָלֵינוּ זְכוֹת שְׁתָּהָא לְמִשְׁמַרְתָּ שְׁלוֹם. וְנִשְׂא בְּרַכָּה מֵאֵת יי, וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא חֵן וְשִׁכְל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

בִּשְׁבַת: הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁכָלוֹ שֶׁבַת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.





הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב, יוֹם שְׂכָלוֹ אָרוֹךְ, יוֹם שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים  
וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשֵׁיהֶם וְנִהְיֶינָה מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, וַיְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם.  
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִזְכֵּנוּ לִימֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.  
מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכוּת, וְעֵשֶׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ, לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם. עֵשֶׂה שְׁלוֹם  
בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ: "אֱמֵן".  
יִרְאוּ אֶת יְיָ קְדוֹשֵׁינוּ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ, וְדָרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָּל  
טוֹב. הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. פּוֹתַח אֶת יְדָד, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. בְּרוּךְ  
הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּיָיָ, וְהָיָה יְיָ מִבְּטָחוֹ. נַעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי, וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעְזֵב,  
וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. יְיָ עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם.

ניגש לשתיית כוס שלישיית (אותה מזגנו קודם ברכת המזון) ומקדימים לה את המילים הללו:

הַנְּנִימוּכֵן וּמְזַמְּנוּ לְקִיָּם מְצוֹת כּוֹס שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא כְּנִגְדַּבְּשׁוֹרַת הַיְשׁוּעָה, שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְנֶאֱלָתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדוֹלִים.

מברכים ושותים והסבה:

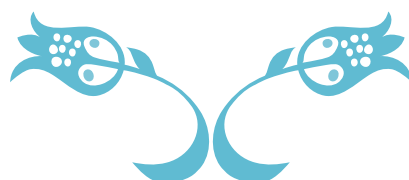
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

כעת מזוגים את כוסו של אליהו הנביא. פותחים את דלת הבית ואומרים:

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי  
אֲכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נְוֵהוּ הַשָּׁמֶן. שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם זַעֲמָךְ וְחֲרוֹן אַפְּךָ יִשִּׁיגֵם.  
תִּרְדֹּף בְּאֵף וְתִשְׁמִידֵם מִתַּחַת שָׁמַיִם יְיָ.

סוגרים את הדלת.

**כוסו של אליהו** - במרכז שולחן הסדר מונחת כוס גדולה המכונה "כוסו של אליהו". אליהו הוא אחד מנביאי ישראל שנאמר עליו כי הוא ממבשרי הגאולה: "הנני שולח לכם אליה הנביא לפני בו יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג'). כוסו של אליהו מסמלת את הציפייה לישועה ואת הביטחון כי בוא תבוא. פתיחת הדלת לאלהו היא אומנם לא יותר מסמל, אולם הכוס במרכז השולחן והתקווה שהיא נושאת בחובה מתחברת עם משאלות הלב והבקשות הפרטיות של כל אדם. במהלך השנים נקשרו בדמותו של אליהו אין ספור אגדות וסיפורים; חלקם הגדול קשור באחד הכינויים שלו: "מלאך הברית" (מלאך הנוהג להגיע לכל ברית מילה של כל ילד). האגדה טוענת כי אליהו פושט ולובש דמויות כל הזמן ולכן אי אפשר לזהות אותו. עם זאת ישנן שתי דמויות עיקריות המאפיינות את דמותו של אליהו הנביא בסיפורים. האחת היא של אדם פשוט, זקן וכפוף והשנייה היא של אדם נשוא פנים בעל זקן מידות בצבע לבן. ישנם לא מעט שירים על אליהו הנביא. אחד המפורסמים שבהם נכתב בידי יורם טהרלב ומושר בפי רבקה זהר:





ברחובנו הצר גר נגר אחד מוזר הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר	ברחובנו הצר גר סנדלר אחד מוזר הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר	ברחובנו הצר גר נגר אחד מוזר הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר
איש אינו בא לקנות, ואין איש מבקר, ושנתיים שהוא כבר אינו מנגה	מדפיו הריקים מכוסים באבק כבר שנתיים מונח המרצע בשק.	איש אינו בא לקנות, ואין איש מבקר, ושנתיים שהוא כבר אינו מנגה
והוא חולם אחד נושא עוד בלבבו לבנות כסא לאלהיו שיבוא, על כפיו אותו יביא, לאלהיו הנביא.	והוא חולם כי נעליים הוא תופך, בן על הרים ינוו רגלי המבשה. על כפיו אותו יביא, לאלהיו הנביא.	והוא חולם אחד נושא עוד בלבבו לבנות כסא לאלהיו שיבוא, על כפיו אותו יביא, לאלהיו הנביא.
והוא יושב ומחכה לו כבר שנים חולם הוא שיזכה לו, על סודו שומר ומחכה לו מתי כבר יגיע היום.	והוא יושב ומחכה לו כבר שנים חולם הוא שיזכה לו, על סודו שומר ומחכה לו מתי כבר יגיע היום.	והוא יושב ומחכה לו כבר שנים חולם הוא שיזכה לו, על סודו שומר ומחכה לו מתי כבר יגיע היום.

**דיון** - שאלו את הילדים לדעתם: אם הייתם פוגשים את אליהו הנביא, מה הייתם מבקשים ממנו? האם זה משנה שלא רואים את אליהו הנביא?

# הַלֵּל

מוזגים לכל המסובים כוס רביעית (לא שותים אותה עדיין), וניגשים לקריאת מזמורי ההלל (ההלל היא תפילה מיוחדת המשלבת הודאה לקב"ה על העבר ותקווה לעתיד):

לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל חֲסִדֶּךָ, עַל אֲמֹתֶךָ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ נָא אֱלֹהֵיהֶם, וְאֵלֵהֵינוּ בְּשָׁמַיִם, כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה. עֲצִיבֵיהֶם פֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. אֲזַנָּיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אָף לָהֶם וְלֹא יִרְיחוּן. יָדֵיהֶם וְלֹא יִמְישּׁוּן, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ, לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם. כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשִׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר בִּטַח בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל בִּטַח בֵּינֵי עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. בֵּית אֱהֲרֹן בִּטְחוּ בֵּינֵי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. יִרְאֵי יְיָ בִטְחוּ בֵּינֵי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. יְיָ זָכְרָנוּ יְבָרֶךְ, יְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֶךְ אֶת בֵּית אֱהֲרֹן. יְבָרֶךְ יִרְאֵי יְיָ, הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים. יִסֶּף יְיָ עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם לֵינִי, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵינִי וְהָאָרֶץ נָתַן לְבַנֵּי אָדָם. לֹא הִמַּתִּים יִהְלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יִרְדֵי דוּמָה. וְאַנְחָנוּ נְבָרֶךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

אַהֲבַתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי, תַּחֲנוּנֵי. כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי מוֹת

וּמִצָּרֵי שְׂאוּל מִצְאוּנִי, צָרָה וַיְגוֹן אִמְצָא. וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא, אֲנִי יְיָ מִלְטָה נִפְשִׁי. חֲנוּן יְיָ וְצַדִּיק, וְאֵלֵינוּ מֵרַחֵם. שְׁמֵר פְּתָאִים יְיָ, דְלוֹתַי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבִי נִפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִי, כִּי יְיָ גָמַל עָלַיִכִי. כִּי חֲלַצְתָּ נִפְשִׁי מִמּוֹת, אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד. אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחַפְזִי, כָּל הָאָדָם כֹּזֵב. מַה אֲשִׁיב לַיְיָ כָּל תְּגֻמוֹלוֹהִי עָלַי. כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא. נִדְרֵי לַיְיָ אֲשִׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. יִקָּר בְּעֵינַי יְיָ הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו. אֲנִי יְיָ כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ, אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אֲמַתְךָ, פִּתַּחַת לְמוֹסְרִי. לָךְ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא. נִדְרֵי לַיְיָ אֲשִׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. בְּחֻצְרוֹת בַּיִת יְיָ, בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַיִם, הִלְלוּיָהּ:

הִלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים. כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֶסֶדְךָ, וְאַמַּת יְיָ לְעוֹלָם, הִלְלוּיָהּ:

הודו לַיְיָ כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.
יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.
יֹאמְרוּ נָא בַּיִת אֱהֲרֹן	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.
אֲמָרוּ נָא יִרְאִי יְיָ	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.

מִן הַמִּצָּר קִרְאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה. יְיָ לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. יְיָ לִי בְּעֲזָרִי וְאֲנִי אֲרֹאֶה בְּשִׁנְאִי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטַח בְּנַדְיָבִים. כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם. סָבְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם. סָבְבוּנִי כַּדְבָרִים, דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם. דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל, וַיִּי עֲזָרְנִי. עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לְיִשׁוּעָה. קוֹל רְנָה וַיִּשְׁוֹעָה בְּאַהֲלֵי צַדִּיקִים, יְמִין יְיָ עָשָׂה חֵיל. יְמִין יְיָ רֹמְמָה, יְמִין יְיָ עָשָׂה חֵיל. לֹא אָמוֹת כִּי אַחִיָּה, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֹּר יִסְרְנֵי יְהוָה, וְלָמוֹת לֹא נִתְנַנְּנִי. פִּתַּחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, אֲבֹא בָם, אֹדְדָה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ. אֹדְדָךְ כִּי עָנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לְיִשׁוּעָה. אֹדְדָךְ כִּי עָנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לְיִשׁוּעָה. אֶבֶן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְיָ הִיְתָה זֹאת הַיִּתְּהָ לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְיָ הִיְתָה זֹאת הַיִּתְּהָ לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְיָ הִיְתָה זֹאת הַיִּתְּהָ לְרֹאשׁ פְּנֵה.

אֲנִי יְיָ, הוֹשִׁיעָה נָא.  
אֲנִי יְיָ, הוֹשִׁיעָה נָא.  
אֲנִי יְיָ, הַצְּלִיחָה נָא.  
אֲנִי יְיָ, הַצְּלִיחָה נָא.

בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ, בְּרוּךְ הַבָּא מִבַּיִת יְיָ. בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ, בְּרוּךְ הַבָּא מִבַּיִת יְיָ. אֵל יְיָ וַיָּאָר לָנוּ. אֵסְרוּ חֹג בְּעֵבְתֵיךָ עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אֵל יְיָ וַיָּאָר לָנוּ. אֵסְרוּ חֹג בְּעֵבְתֵיךָ עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדְךָ, אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדְךָ, אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדְךָ, אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדְךָ.

אַרומֶמֶךָ. הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ. הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.

יִהְיֶה לְךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחִסְדֵיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עֲמֻדָּה בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ, וַיְרַמְּמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֹךָ, מִלְּפָנָי. כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נֶאֱמָה לְזִמְרָה, כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֲתָה אֵל.

כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.  
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ.

- הוֹדוּ לְאֲדֹנָי הָאֲדֹנָיִם -
- לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ -
- לַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה -
- לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם -
- לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים -
- אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלֵּת בַּיּוֹם -
- אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשַׁלוֹת בַּלַּיְלָה -
- לְמַכּוּהַ מִצְרַיִם בְּבִכּוּרֵיהֶם -
- וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם -
- בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרוּעַ נְטוּיָה -
- לְגַזֵּר יַם סוּף לְגַזְרִים -
- וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכּוֹ -
- וַנַּעַר פְּרַעֲהַ וַחִילוּ בַּיָּם סוּף -
- לְמוֹלִיד עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר -
- לְמַכּוּהַ מְלָכִים גְּדֹלִים -
- וַיַּהַרְגַּ מְלָכִים אֲדִירִים -
- לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי -
- וַלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן -
- וַנִּתֵּן אֶרֶץ אֲרָצִים לְנַחֲלָה -
- נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ -
- שֶׁבַשְׁפָּלְנוּ זָכַר לָנוּ -
- וַיִּפְרָקְנוּ מִצְרַיִנוּ -
- נָתַן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר -
- הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם -

נְשַׁמַּת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֹךָ יי אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תִּפְאֶר וּתְרוֹמֵם זְכָרְךָ מִלְּפָנָי תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֲתָה אֵל, וּמִבְּלַעַדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדֵה וּמַצִּיל וּמַפְרִיֵס וּמַרְחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָּא אֲתָה. אֱלֹהֵי הָרַאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלֵּל בְּרַב הַתְּשַׁבְּחוֹת,



המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. וי לא ינום ולא ישן, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים, והמשיח אלמים והמתיר אסורים, והסומך נוֹפְלִים והזוקף כפופים, לך לְבַדְךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים.

אלו פיננו מלא שירה פים, ולשונונו הנה פהמון גליו, ושפתותינו שבה כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות בשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, ולברך את שמך, על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו. ממצרים גאלתנו, יי אלהינו, ומבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו, מחרב הצלתנו ומדבר מלטתנו, ומחלים רעים ורבים ונאמנים דליתנו. עד הנה עזרונו רחמיה ולא עזבונו חסדיה, ואל תטשנו יי אלהינו לנצח. על פן אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו. כי כל פה לך יודה, וכל לשון לך תשבע, וכל ברך לך תכרע, וכל קומה לפניך תשתחוה, וכל לבבות יראוה, וכל קרב וכליות יזמרו לשמך, כדבר שכתוב, כל עצמתי תאמרנה: יי, מי כמוך!, מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו. מי ידמה לך ומי ישוה לך ומי יערה לך, האל הגדול, הגבור והנורא, אל עליון, קנה שמים וארץ. נהללך ונשבחך ונפאריך ונברך את שם קדשך, כאמור: לדוד, ברכי נפשי את יי וכל קרבי את שם קדשו.

האל בתעצמות עזך, הגדול בכבוד שמך, הגבור לנצח והנורא בנוראותיה, המלך היושב על כסא רם ונשא. שוכן עד מרום וקדוש שמו. וכתוב: רננו צדיקים ביי, לישרים נאוה תהלה.

בפי ישרים תתהלל  
ובדברי צדיקים תתברך  
ובלשון חסידים תתרום  
ובקרב קדושים תתקדש

ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך, מלכנו, בכל דור ודור, שפן חובת כל היצורים, לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו להודות, להלל, לשבח, לפאה לרומם, להדה לברך, לעלה ולקלס על כל דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי עבדך, משיחך.

ישתבח שמך לעד מלכנו, האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ, כי לך נאה, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיר ושבחה, הלל וזמרה, עז וממשלה, נצח, גדלה וגבורה,

תְּהִלָּה וְתִפְאָרֶת, קְדֻשָּׁה וּמְלֻכוֹת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה  
יְיָ, אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בְּתִשְׁבָּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת, הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֵרָה,  
מֶלֶךְ אֵל חַי הָעוֹלָמִים

ניגשים לשתיית הכוס הרביעית. לפני כן אומרים:

הֲנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקִיּוֹם מִצּוֹת פּוֹס רְבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשׁוֹרֵת הַיְשׁוּעָה, שְׂאֵמֵר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל "וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לָכֶם לְאֱלֹהִים".

מברכים ושותים בהסבה:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.**

אחרי שתיית הכוס הרביעית מברכים ברכה אחרונה "מעין שלוש" (ברכה שאותה מברכים לאחר שתיית  
יין או אכילת מאכלים העשויים מחמשת מיני דגן או פירות שבעת המינים):

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן, עַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל  
אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ לְאָכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׁבַּע מִטּוֹבָהּ  
רַחֵם נָא ד' אֱלֹקֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדֶךָ  
וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ  
וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׁבַּע מִטּוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהָרָה (בְּשַׁבָּת:  
וּרְצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׁמְחֵנוּ בַּיּוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה ד' טוֹב  
וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדָה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה ד' עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

## נִרְצָה

חלק זה המציין את סיומו של הסדר מהווה תקווה ותפילה כי נזכה לחגוג את הפסח בשנה הבאה בירושלים  
יחד עם כל עם ישראל.

חֲסַל סְדוֹר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ, כְּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקְתּוֹ.  
כְּאִשֶּׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ פֶּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.  
זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה, קוֹמֵם קֹהֵל עֵדֶת מִי מָנָה.  
בְּקָרוֹב נִהְלֵנוּ נְטֵעֵי כֶּנֶה פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

**לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.**

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים:

**לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.**

לשנה הבאה בירושלים הבנויה - אסיר ציון לשעבר, יוסף ביגון, סיפר פעם כי יש אומרים כי לאמירת  
"לשנה הבאה בירושלים הבנויה" יש יותר עומק כשאתה בגולה. "גם אני, בלילות ארוכים של בית  
הסוהר, בליל פסח שאלתי את עצמי: נו, וכשאגיע לירושלים, מה הלאה?", הוא סיפר "איזו משמעות  
תהיה למילות ההגדה שם, בארץ ישראל? והנה אני בירושלים ועדיין אומר באותה כוונה שבלב  
ובאותה עוצמה של תקווה ותפילה: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". כי ירושלים הבנויה זה חיים

יש נוהגין בחוץ לארץ בליל שני של פסח לספר כאן ספירת העמר:  
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על ספירת העמר.

היום יום אחד בעמר.  
ובכן ויהי בחצי הלילה,  
אז רוב נסים הפלאת בלילה,  
בראש אשמורת זה הלילה,  
גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
דנת מלך גרר בחלום הלילה,  
הפחדת ארמי באמש לילה,  
וישר ישראל למלאך ויוכל לו לילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
זרע בכורי פתרוס מחצת בחצי הלילה,  
חילם לא מצאו בקומם בלילה,  
טיסת נגיד חרשת סלית בכוכבי לילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
יעץ מחרף לנופף אווי הובשת פגריו בלילה,  
כרע בל ומצבו באישון לילה,  
לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
משתפר בכלי קדש נהרג בו בלילה,  
נושע מבור אריות פותר בעתותי לילה,  
שנאה נטר אגני וכתב ספרים בלילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
עוררת נצחך עליו בנדד שנת לילה,  
פורח תדרוך לשומר מה מלילה,  
צרח פשומר ושח אתא בקר וגם לילה,  
ויהי בחצי הלילה.  
קרוב יום אשר הוא לא יום ולא לילה,  
רם הודע פי לך היום אף לך הלילה,  
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה,  
תאיר כאור יום חשפת לילה,  
ויהי בחצי הלילה.



## וּבְכֵן וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח

אִמְצוּ גְבוּרֹתַיִךְ הַפְּלֵאתָ בַּפֶּסַח, בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נִשְׂאֵת פֶּסַח, גְּלִיתָ לְאֶזְרָחֵי חֲצוֹת לַיִל פֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

דָּלַתְיוֹ דַּפְקֵתָ כָּחֵם הַיּוֹם בַּפֶּסַח, הִסְעִיד נּוֹצְצִים עֲגוֹת מִצּוֹת בַּפֶּסַח, וְאֵל הַבְּקָר רָץ יִזְכֵּר לְשׁוֹר עֶרְוֵךְ פֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

זוֹעְמוֹ סְדוּמִים וְלוֹהֵטוֹ בָּאֵשׁ בַּפֶּסַח, חֲלַץ לוֹט מֵהֶם וּמִצּוֹת אָפָה בְּקֶץ פֶּסַח, טֹאטֵאתָ אֲדָמַת מֶיץ וְנֹף בְּעֶבְרָךְ בַּפֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

יְהִי רֹאשׁ כָּל אֹנֶן מְחֻצֵּת בְּלֵיל שְׁמוֹר פֶּסַח, כַּבִּיר, עַל בֶּן בְּכוֹר פְּסַחְתָּ בְּדָם פֶּסַח, לְבַלְתִּי תֵת מִשְׁחִית לְבֵא בַּפֶּתַחֵי בַּפֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

מְסַגֶּרֶת סִגְרָה בְּעֵתוֹתַי פֶּסַח, נִשְׁמְדָה מִדִּין בְּצִלְלֵי שְׁעוּרֵי עֶמֶר פֶּסַח, שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמֵנֵי פּוֹל וְלוֹד בֵּיקֵד יְקוֹד פֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

עוֹד הַיּוֹם בְּנֵב לְעֵמוֹד עַד גֵּעָה עוֹנֵת פֶּסַח, פֶּסֶד כְּתָבָה לְקַעֲקַע צוֹל בַּפֶּסַח, צָפָה הַצְּפִית עֶרוֹף הַשְּׁלַחֵן בַּפֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

קָהַל כְּנֶסֶה הַדָּסָה לְשִׁלֵּשׁ צוּם בַּפֶּסַח, רֹאשׁ מִבֵּית רָשַׁע מְחֻצֵּת בְּעֵץ חֲמֻשִׁים בַּפֶּסַח, שְׁתֵּי אֵלֶּה רָגַע תְּבִיא לְעוֹצֵצֵי בַּפֶּסַח, תָּעַז יָדָךְ וְתִרוּם יְמִינְךָ כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חֵג פֶּסַח, וַאֲמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

**כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה .**

אֲדִיר בְּמְלוּכָה, בְּחוֹר כְּהֻלָּכָה, גְּדוּדֵינוֹ יֹאמְרוּ לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה .

דָּגוּל בְּמְלוּכָה, הַדוּר כְּהֻלָּכָה, וְתִיקֵינוֹ יֹאמְרוּ לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה .

זַכָּאֵי בְּמְלוּכָה, חֶסֶן כְּהֻלָּכָה טַפְסָרְיוֹ יֹאמְרוּ לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה .







יְחִיד בְּמִלּוּכָה, כְּבִיר כְּהֶלְכָה לְמוֹדָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יי  
הַמְמַלְכָה, כִּי לֹא נֹאָה, כִּי לֹא יֵאָה .  
מוֹשֵׁל בְּמִלּוּכָה, נוֹרָא כְּהֶלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ  
יי הַמְמַלְכָה, כִּי לֹא נֹאָה, כִּי לֹא יֵאָה .  
עֲנִיו בְּמִלּוּכָה, פּוֹדֶה כְּהֶלְכָה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יי  
הַמְמַלְכָה, כִּי לֹא נֹאָה, כִּי לֹא יֵאָה .  
קְדוֹשׁ בְּמִלּוּכָה, רַחוּם כְּהֶלְכָה שְׁנֵאֲנָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ  
יי הַמְמַלְכָה, כִּי לֹא נֹאָה, כִּי לֹא יֵאָה .  
תְּקִיף בְּמִלּוּכָה, תּוֹמֵךְ כְּהֶלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ  
יי הַמְמַלְכָה, כִּי לֹא נֹאָה, כִּי לֹא יֵאָה .

אֲדִיר הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.  
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

בַּחֹר הוּא, גְּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה,  
בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

הַדּוֹר הוּא, וְתִיק הוּא, זַכָּאי הוּא, חָסִיד הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.  
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

טְהוֹר הוּא, יְחִיד הוּא, כְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֵךְ הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ  
בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

נוֹרָא הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא, פּוֹדֶה הוּא, צְדִיק הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ  
בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

קְדוֹשׁ הוּא, רַחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא יְבֹנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.  
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

אָחַד מִי יוֹדֵעַ, אָחַד אֲנִי יוֹדֵעַ..

אָחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֲרָץ:

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ.

שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית. אָחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֲרָץ:



שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה אָנִי יוֹדֵעַ.  
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ, אַרְבַּע אָנִי יוֹדֵעַ.  
אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ, חֲמִשָּׁה אָנִי יוֹדֵעַ.  
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ, שֵׁשָׁה אָנִי יוֹדֵעַ.  
שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
שְׁבַע מִי יוֹדֵעַ, שְׁבַע אָנִי יוֹדֵעַ.  
שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ, שְׁמוֹנָה אָנִי יוֹדֵעַ.  
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה, שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
תְּשַׁע מִי יוֹדֵעַ, תְּשַׁע אָנִי יוֹדֵעַ.  
תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה, שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ, עֶשְׂרֵה אָנִי יוֹדֵעַ.  
עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה, שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, אַחַד עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ.  
אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־אֵל, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה, שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ.  
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִיא, אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־אֵל, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה, שְׁבַע יְמֵי שַׁבָּת, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:  
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִדָּיָא. שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבִטָּיָא, אֶחָד עָשָׂר כּוּכְבֵּיָא, עֶשְׂרֵה דְבְרֵיָא,  
תְּשַׁעַה יְרַחֲי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִילָה, שְׁבַעַה יָמֵי שְׁבִתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה,  
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוּת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד  
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

## חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.  
וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.  
וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי  
זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא..

וְאַתָּא נוֹרָא וְשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא,  
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא וְכָבָה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא,  
דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא תוֹרָא וְשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף  
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַשׁוּחַט וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה  
לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִלְאָף הַמּוֹת וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה  
לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא  
בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט לְמִלְאָף הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט  
לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁף  
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זְוִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.